

ความเหมาะสมในการจ่ายยาปฏิชีวนะรักษา
โรคท้องร่วงโดยเภสัชกรชุมชน

นาย พีรวุฒิ อภิรัตน์
นาย มรุตพงษ์ พชรโชค

โครงการพิเศษนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาเภสัชศาสตรบัณฑิต
คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
พ.ศ. 2550

Appropriateness of antimicrobial use in diarrhea
by community pharmacists

Mr. Peerawut Abhiratana
Mr. Marupong Pacharachok

A SPECIAL PROJECT SUBMITTED IN PARTIAL FULFILMENT
OF THE REQUIREMENT FOR
THE BACHELOR DEGREE OF SCIENCE IN PHARMACY
FACULTY OF PHARMACY
MAHIDOL UNIVERSITY

โครงการพิเศษ
เรื่อง ความเหมาะสมในการจ่ายยาปฏิชีวนะรักษา
โรคท้องร่วงโดยเภสัชกรชุมชน

(นายพิรุณ อภิรัตน์)

(นายมรุตพงษ์ พชรโชค)

ผศ. ปรีชา มณฑานติกุล
อาจารย์ที่ปรึกษา

อ. ศรัณย์ กอสนาน
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

รศ. ภิรุต มุตสิกพันธุ์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

บทคัดย่อ

ความเหมาะสมในการจ่ายยาปฏิชีวนะ รักษาโรคท้องร่วงโดยเภสัชกรชุมชน

พีรฤดี อภิรัตน์, มรุพงษ์ พชรโชค

อาจารย์ที่ปรึกษา: ปรีชา มณฑกานติกุล*, ศรัณย์ กอสนานัน**, ภิรุญ มุตสิกพันธุ์***

* ภาควิชาเภสัชกรรม คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

** กลุ่มวิชาเภสัชกรรมสังคมและการบริหาร คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยหัวเฉียวเฉลิมพระเกียรติ

*** ภาควิชาอายุรศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

คำสำคัญ: ยาปฏิชีวนะ, โรคท้องร่วง, เภสัชกรชุมชน, ความเหมาะสม

โรคท้องร่วงเป็นโรคที่พบได้บ่อยในร้านยา อาจมีสาเหตุจากการติดเชื้อหรือสาเหตุอื่น การจ่ายยาปฏิชีวนะอย่างเหมาะสม จึงเป็นบทบาทหน้าที่ของเภสัชกรชุมชน โครงการพิเศษนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความรู้ของเภสัชกรชุมชนต่อการจ่ายยาปฏิชีวนะรักษาโรคท้องร่วง และปัจจัยที่มีผลต่อความรู้ของเภสัชกรชุมชน โดยใช้แบบสอบถามถามเภสัชกรผู้เข้าร่วมการประชุมวิชาการของสมาคมเภสัชกรรมชุมชน (ประเทศไทย) ผลการศึกษาพบว่า มีเภสัชกรตอบแบบสอบถามจำนวน 130 คน เป็นเพศชาย 47 คน (ร้อยละ 36.2) และเพศหญิง 83 คน (ร้อยละ 63.8) มีอายุระหว่าง 23-70 ปี โรคท้องร่วงที่เภสัชกรพิจารณาความจำเป็นในการจ่ายยาปฏิชีวนะได้ถูกต้องมากกว่าร้อยละ 80 ได้แก่ common diarrhea in children, severe salmonellosis, amoebiasis และ common diarrhea in adult โรคท้องร่วงที่เภสัชกรพิจารณาความจำเป็นในการจ่ายยาได้ถูกต้องน้อยกว่าร้อยละ 50 ได้แก่ drug-induced diarrhea สำหรับโรคที่มีการจ่ายยาเหมาะสมมากที่สุดได้แก่ shigellosis พบการใช้ยาอย่างเหมาะสมร้อยละ 52.8 และโรคที่มีการจ่ายยาเหมาะสมน้อยที่สุดได้แก่ drug-induced diarrhea (ร้อยละ 0.0) และ amoebiasis (ร้อยละ 0.0) และจากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการจ่ายยาปฏิชีวนะอย่างเหมาะสมของเภสัชกรชุมชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ได้แก่ จำนวนชั่วโมงที่ปฏิบัติงาน, การปฏิบัติงานในร้านยาคุณภาพ และการพัฒนาความรู้โดยใช้วารสาร งานวิจัยนี้สรุปว่าเภสัชกรชุมชนจ่ายยาปฏิชีวนะสำหรับโรคท้องร่วงบางชนิดได้อย่างเหมาะสม ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เพื่อกำหนดแนวทางพัฒนาความรู้ของเภสัชกรชุมชนเพื่อให้เกิดการใช้ยาปฏิชีวนะอย่างเหมาะสมต่อไป

Abstract

Appropriateness of antimicrobial use in diarrhea by community pharmacists

Peerawut Abhiratana, Marupong Pacharachok

Project advisors: Preecha Montakantikul*, Sarun Gorsanan**, Piroon Mootsikapun***

* Department of Pharmacy, Faculty of Pharmacy, Mahidol University

** Department of Social and Administrative Pharmacy, Faculty of Pharmacy, Huachiew Chalermprakiet University

*** Department of Medicine, Faculty of Medicine, Khon Kaen University

Keyword: Antibiotics, Diarrhea, Community Pharmacists, Appropriateness

Diarrhea is commonly found in pharmacy and caused by many factors, both infectious and non-infectious causes. Appropriated antibiotic dispensing is one of the most important duties of community pharmacists. This study's purposes were to study community pharmacists' knowledge of antibiotics dispensing and to find the factors influencing their knowledge by using the questionnaires asking community pharmacists who were participating in the Community Pharmacy Association (Thailand) conference. The results showed that 130 pharmacists answered the questionnaires. There were 47 men (36.2%) and 83 women (63.8%) during the age of 23-70 years old. The types of diarrhea that more than 80 % of the pharmacists correctly considered the necessity to dispense antibiotics were common diarrhea in children, severe salmonellosis, amoebiasis and common diarrhea in adult. While, the type of diarrhea that less than 50 % of the pharmacists correctly considered the necessity to dispense the antibiotics was drug-induced diarrhea. The type of diarrhea that the pharmacists considered to dispense the most appropriated antibiotics was shigellosis (52.8%) and the least appropriated antibiotics were drug-induced diarrhea (0%) and amoebiasis (0%). In addition, the factors that were significantly affected the appropriateness of antibiotic dispensing were number of working hours, working in quality drug store and studying journals ($p < 0.05$). In conclusion, the community pharmacists could appropriately dispense antibiotics in some diarrheas. This research may be utilized for developing knowledge of community pharmacists for appropriateness of dispensing antibiotics.